II

(Besluiten waarvan de publikatie niet voorwaarde is voor de toepassing)

COMMISSIE

BESCHIKKING VAN DE COMMISSIE

van 17 november 1981

inzake een procedure op grond van artikel 85 van het EEG-Verdrag IV/29.972 — Langenscheidt-Hachette

(Slechts de teksten in de Duitse en de Franse taal zijn authentiek)

(82/71/EEG)

DE COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

Gelet op het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap en met name op artikel 85,

Gelet op Verordening nr. 17 van de Raad van 6 februari 1962 (1) en met name op de artikelen 6 en 8,

Gezien de aanmelding en het verzoek om een negatieve verklaring welke op 6 november 1979 door Hachette SA te Parijs en Langenscheidt KG te Berlijn zijn ingediend betreffende de overeenkomsten welke op 31 maart 1977 tussen deze twee vennootschappen zijn gesloten voor de uitgave en de verspreiding van methoden voor onderwijs van de Franse taal op de Duitstalige markt,

Gezien de bekendmaking van het essentiële gedeelte van het verzoek (2) overeenkomstig artikel 19, lid 3, van Verordening nr. 17,

Gezien het advies van het Adviescomité voor mededingingsregelingen en economische machtsposities, conform artikel 10 van Verordening nr. 17 ingewonnen op 17 september 1981,

I

DE FEITEN

Overwegende dat de feiten als volgt kunnen worden samengevat :

A. De ondernemingen

De Librairie Hachette SA te Parijs, hierna Hachette te noemen, is een naamloze vennootschap die tegelijkertijd de holding-vennootschap, de moedervennootschap en de z.g. operationele eenheid vormt van het Hachette-concern, de voornaamste uitgever in Frankrijk. Dit concern omvat bovendien een zeer uitgebreid distributienet voor boeken en publikaties in Frankrijk zowel als in het buitenland ; het beschikt over een aantal dochtermaatschappijen in de gemeenschappelijke markt, met name Saarbach GmbH te Keulen, hierna Saarbach te noemen, die een dochtermaatschappij voor 100 % is.

De omzet van het Hachette-concern bedroeg in 1980 ... Ffr. (3), waarvan ... Ffr. voor de afdeling boeken. Sinds begin 1981 maakt Hachette deel uit van de Matra-groep waarvan de werkzaamheden hoofdzakelijk de volgende sectoren bestrijken : militaire uitrusting, ruimtevaart, informatica, elektronische uitrusting en motorvoertuigen. In de sector uitgeverij controleert Matra verscheidene tijdschriften alsmede de uitgeverij Aristide Quillet, die encyclopedieën publiceert.

Langenscheidt KG te Berlijn, hierna Langenscheidt te noemen, is een uitgeverij wier werkzaamheden voornamelijk liggen op het gebied van woordenboeken, schoolboeken en methoden voor het onderwijs in vreemde talen. Haar omzet bedroeg in 1980 ongeveer ... DM.

(1) PB nr. 13 van 21. 2. 1962, blz. 204/62.
(2) PB nr. C 109 van 12. 5. 1981, blz. 2.

(3) In de cijfers van de voor bekendmaking bestemde versie van deze beschikking zijn hierna enige cijfers weggelaten conform de bepalingen van artikel 21 van Verordening nr. 17/62 betreffende het niet-prijsgeven van zakengeheimen.

Langenscheidt-Hachette GmbH te München, hierna „L-H" te noemen, is de gemeenschappelijke dochtermaatschappij welke in het leven is geroepen bij de in deze procedure bedoelde overeenkomsten ; zij heeft ten doel de publikatie en verspreiding van boeken en andere middelen voor het onderwijs van de Franse taal op de Duitstalige markt. Haar kapitaal bedraagt 20 000 DM.

B. **De overeenkomsten**

Hachette en Langenscheidt hebben bij de Commissie op 6 november 1979 drie overeenkomsten van 31 maart 1977 aangemeld betreffende de uitgave en verspreiding van methoden voor het onderwijs van de Franse taal voor de Duitstalige markt : een overeenkomst tussen Langenscheidt, Hachette en Saarbach, de „algemene overeenkomst" genaamd, een overeenkomst tussen L-H en Hachette, de „commerciële overeenkomst" genaamd en een overeenkomst tussen Langenscheidt en L-H, de „dienstenovereenkomst" genaamd. Deze overeenkomsten zijn aangevuld met uitvoeringsdocumenten in de vorm van vier bijlagen. Zij zijn op 1 januari 1978 in werking getreden en de geprojecteerde looptijd eindigt op 31 december 1984. Voorts is afgesproken dat de overeenkomsten van kracht zullen blijven zolang 50 % van de aandelen van L-H in handen blijven van Hachette en Langenscheidt voor de „algemene overeenkomst", van Hachette voor de „commerciële overeenkomst" en van Langenscheidt voor de „dienstenovereenkomst".

1. *Algemene overeenkomst*

Deze overeenkomst houdt in dat Langenscheidt, Hachette en Saarbach zullen overgaan tot de oprichting in de Duitse Bondsrepubliek van een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid die de naam Langenscheidt-Hachette GmbH zal dragen en geeft de volgende procedure voor oprichting en werking aan :

— het kapitaal van L-H (20 000 DM) is voor de helft in handen van Langenscheidt en voor de andere helft van Hachette ; het aandeel van Hachette is op zijn beurt verdeeld in twee gelijke delen : het ene op naam van Hachette en het tweede op naam van Saarbach ;

— volgens de vennootschapsovereenkomst (Gesellschaftsvertrag) die tussen partijen is gesloten, benoemen Hachette en Langenscheidt elk een „gedelegeerd beheerder" (delegierter Geschäftsführer), die de bevoegdheid heeft om alleen optredend de vennootschap te vertegenwoordigen ;

— het beheer moet vooraf worden goedgekeurd door de vergadering van vennoten ten aanzien van iedere afwijking van de beleidslijn van de zaak en van alle onderhandelingen die vallen buiten het gebruikelijke kader van werkzaamheden van de vennootschap ;

— de werkzaamheden van L-H houden in :

a) de publikatie en verkoop van werken en audio-visuele middelen voor het onderwijs van het Frans, als vreemde taal (FLET), die specifiek bestemd zijn voor de Duitstalige markt ;

b) de publikatie voor de Duitstalige markt, met of zonder aanpassing van titels welke zijn geselecteerd uit de catalogi van Langenscheidt, Hachette en eventueel andere uitgevers ;

c) de verkoop op de Duitstalige markt van de FLET-catalogus van Hachette, zoals deze bestond op het moment van het sluiten van de overeenkomst ;

— de werken en audio-visuele middelen voor het onderwijs van het Frans bestaan met name uit : cursussen Frans voor gebruik op school in het naschools onderwijs, werken voor eenvoudige lectuur die structureel zijn opgebouwd, naslagwerken in het Frans en eentalige woordenboeken speciaal ontworpen om de methoden voor het onderwijs van het Frans te vervolledigen ; de uitgaven van tweetalige woordenboeken Frans-Duits wordt niet beoogd ;

— de creatie van uitgeversactiviteiten in eigenlijke zin zal de belangrijkste taak van de nieuwe vennootschap moeten zijn ;

— de prijzen van de door L-H gepubliceerde werken worden door L-H vastgesteld in overeenstemming met een prijsbeleid dat door de betrokken partijen wordt uitgestippeld. De titels FLET van Hachette die in München door L-H in voorraad worden genomen, worden verkocht tegen een prijs die door de laatstgenoemde vennootschap aan de hand van de geldende wettelijke bepalingen wordt vastgesteld ;

— het uitgeversbeleid van L-H wordt, volgens de in de overeenkomst aangegeven procedures, gemeenschappelijk uitgestippeld door Langenscheidt en Hachette ;

— er is overeengekomen dat Hachette en Langenscheidt elkaar wederzijds van hun publikatieprojecten op het gebied van zelfstudie van de Franse taal (self-instruction material) op de hoogte zullen stellen. Hachette zal met name een optie krijgen op de aanpassing op internationale basis van de titels die door Langenscheidt op dit gebied worden gepubliceerd. De titels die Hachette op dit gebied laat verschijnen en titels zouden overlappen die bij Langenscheidt reeds bestaan of in voorbereiding zijn, moeten zo mogelijk onder de naam L-H worden gepubliceerd.

2. *Commerciële overeenkomst*

De voornaamste bepalingen van deze overeenkomst, die de betrekkingen tussen Hachette en L-H regelt, zijn de volgende :

— L-H heeft het exclusieve recht op de verkoop van de werken en audio-visuele middelen FLET van Hachette op de Duitstalige markt ;

— L-H kan voor de Duitse markt iedere gewenste titel uit de FLET-catalogus van Hachette aanpassen indien dit mogelijk en nodig blijkt;

— Hachette publiceert in beginsel de FLET-werken op de Duitstalige markt niet onder haar naam. Zulk een publikatie kan evenwel plaatsvinden indien L-H een door Hachette gedaan aanbod tot publikatie niet binnen twaalf maanden aanvaardt;

— iedere derde Duitse importeur kan bij Franse wederverkopers de titels verkrijgen die onder de overeenkomst vallen en vice-versa.

3. *„Dienstenovereenkomst"*

De voornaamste bepalingen van deze overeenkomst, die de betrekkingen tussen Langenscheidt en L-H regelt, zijn de volgende:

— Langenscheidt is belast met de verspreiding en de verkoopbevordering namens L-H en levert L-H alle diensten die nodig zijn voor de vervulling van haar werkzaamheden (met name opslag, facturering, enz.);

— Langenscheidt levert L-H eveneens materiaal of diensten voor de voorbereiding voor publikatie door L-H van ongeacht welke FLET-titel;

— bepaalde werken uit de Langenscheidt-catalogus zullen door L-H worden gepubliceerd. Deze werken zullen door Langenscheidt tegen dezelfde condities worden geleverd als in de overeenkomst tussen L-H en Hachette zijn vastgelegd.

Indien Langenscheidt L-H schriftelijk een aanbod tot publikatie doet en L-H niet binnen twaalf maanden na het tijdstip van het voorstel tot publikatie toestemming geeft, heeft Langenscheidt de vrijheid om onder zijn eigen naam tot deze publikatie over te gaan.

C. De economische situatie

De betrokken markt is die voor onderwijsmethoden van de Franse taal, werken en audio-visuele middelen op de Duitstalige markt.

De methoden voor onderwijs van de Franse taal op de gemeenschappelijke markt worden in bepaalde Lid-Staten uitgegeven door ondernemingen die in deze staten gevestigd zijn; in andere Lid-Staten, zoals België (voor het Nederlandstalige gedeelte) of Ierland, worden de behoeften voornamelijk gedekt door invoer uit Frankrijk. Alleen in deze landen bezitten de Franse uitgevers van onderwijsmethoden van de Franse taal, waaronder naast Hachette de belangrijkste zijn Hatier, Bordas, Nathan en Larousse, een aanzienlijk aandeel in de markt. Hachette bezit zijnerzijds een aandeel in de betrokken markt dat geringer is dan ... % in de Staten van de gemeenschappelijke markt buiten Frankrijk, en de twee bovengenoemde landen.

Voorts zijn de methoden voor onderwijs van het Frans, als vreemde taal, de enige onder de onderwijsmethoden van vreemde talen waarvoor Hachette in de landen van de gemeenschappelijke markt buiten Frankrijk een aanzienlijke omzet realiseert. De verkoop van onderwijsmethoden voor talen door Hachette op de gemeenschappelijke markt vertegenwoordigt ongeveer ... % van de omzet van zijn afdeling „boeken". Hachette publiceerde tot 1979 geen eentalige Franse woordenboeken. In 1980 bereikte Hachette daarmee een omzet van ongeveer ... Ffr. Wat de woordenboeken Frans-Duits betreft bereikte Hachette in 1979 een omzet van ... Ffr., d.w.z. een te verwaarlozen percentage van de omzet in de afdeling „boeken"; in 1980 steeg deze omzet tot ... Ffr., met name wegens het lanceren door Hachette van een nieuwe verzameling woordenboeken.

In de Bondsrepubliek Duitsland geeft een twintigtal ondernemingen methoden voor talenonderwijs uit. Daaronder produceert een vijftiental, waaronder Langenscheidt, onderwijsmethoden voor het Frans. De belangrijkste is Ernst Klett Verlag, waarvan het aandeel in de markt voor onderwijsmethoden voor het Frans in de Duitse Bondsrepubliek ... % bedraagt. De andere ondernemingen bezitten marktaandelen van dezelfde grootte als L-H.

De verkoop van onderwijsmethoden voor de Franse taal in de Bondsrepubliek Duitsland door Langenscheidt vertegenwoordigde in 1977, d.w.z. vóór de oprichting van L-H, ... DM. Op dit totaal was ongeveer ... DM, overeenkomende met ongeveer ... exemplaren, afkomstig van de verkoop van de collectie „Le Français Actif", waarvan de publikatie met ingang van 1978 door L-H is verzorgd. Het marktaandeel van Langenscheidt voor de verkopen van onderwijsmethoden voor de Franse taal in de Bondsrepubliek Duitsland kon in 1977 worden geschat op ongeveer ... %. Langenscheidt schat zijn marktaandeel in 1979 inzake de verkoop van onderwijsmethoden voor talen in de Duitse Bondsrepubliek op ... à ... %. De verkoop van woordenboeken vertegenwoordigt ongeveer ... % van de omzet van Langenscheidt voor wat betreft de woordenboeken Frans-Duits en ...% voor de eentalige Franse woordenboeken.

De verkoop van onderwijsmethoden voor het Frans van Hachette in de Bondsrepubliek Duitsland werd, vóór de oprichting van L-H, verzorgd door zijn distributie-filiaal Saarbach. Hachette had voor deze firma ter zake in 1977 een omzet gefactureerd van ongeveer ... Ffr., overeenkomend met ongeveer ... verkochte exemplaren. Volgens de door de Commissie ingewonnen inlichtingen bedroeg het marktaandeel van Hachette op de Duitse markt voor onderwijs in het Frans in 1977 ongeveer ... %. De handel in de onderwijsmethoden voor talen van Hachette in de Duitse Bondsrepubliek was beperkt gebleven, omdat het enerzijds internationale methoden betrof — d.w.z. identiek voor alle niet-Franstalige landen — en geen methoden die specifiek gericht waren op Duitstalige leerlingen en anderzijds Saarbach geen voldoende distributienet had kunnen ontwikkelen, in verband met het feit dat

voor dergelijke produkten een aanzienlijke verkoopbevordering met name bij scholen moet worden opgezet. Daarentegen beschikt Langenscheidt in Duitsland over een stevig gevestigd distributienet en een goede kennis van de markt van schoolaangelegenheden ; de uitgave en verkoop van schoolboeken maken immers een belangrijk gedeelte van haar activiteiten uit.

Sinds de oprichting van L-H zet Saarbach zijn activiteiten als distributiefiliaal van Hachette voort voor de perspublikaties en voor de boeken die niet onder de overeenkomsten tussen Hachette en Langenscheidt vallen ; voor de onder deze overeenkomsten vallende boeken treedt Saarbach als één van de grossiers van L-H op.

In 1978, het eerste werkjaar van L-H, heeft deze firma een omzet gehad van ... DM, waarvan ... DM voor haar verkopen in de Duitse Bondsrepubliek, hetgeen ongeveer ... verkochte exemplaren, waarvan ... in de Bondsrepubliek, vertegenwoordigde. In 1980 bedroeg de omzet van L-H ... DM, waarvan ... DM gerealiseerd in Duitsland, wat in totaal ongeveer ... verkochte exemplaren betekent.

De omzet van L-H kan als volgt worden onderverdeeld :

— verkoop op de Duitstalige markt van titels uit de FLET-catalogus van Hachette : 39 % ;

— publikatie op de Duitstalige markt van titels die zijn geselecteerd uit de catalogi van Langenscheidt, Hachette en eventueel andere uitgevers :

  (a) zonder aanpassing : 30 % ;

  (b) met aanpassing : 26 % ;

— publikatie en verkoop van FLET-werken die specifiek voor de Duitstalige markt bestemd zijn : 5 %.

In 1980 lag het aandeel van L-H op de Duitse markt voor onderwijsmethoden voor de Franse taal op ongeveer ... %. Dit marktaandeel is duidelijk lager dan het aandeel van de belangrijkste uitgeverij op deze markt : Ernst Klett Verlag. Voorts bezit een tiental ondernemingen marktaandelen die ongeveer even groot zijn als dat van L-H.

II

JURIDISCHE BEOORDELING

A. Toepassing van artikel 85, lid 1

1. Overwegende dat volgens artikel 85, lid 1, van het EEG-Verdrag onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt en verboden zijn alle overeenkomsten tussen ondernemingen welke de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst ;

2. Overwegende dat Langenscheidt en Hachette ondernemingen zijn in de zin van artikel 85 ; dat de drie bij de Commissie aangemelde overeenkomsten tot oprichting van een gemeenschappelijke dochtermaatschappij en tot regeling van de betrekkingen tussen deze maatschappij en de twee moedermaatschappijen overeenkomsten tussen ondernemingen zijn ;

3. Overwegende dat deze overeenkomsten op merkbare wijze de handel tussen Lid-Staten ongunstig kunnen beïnvloeden ; dat zij n.l. betrekking hebben op het handelsverkeer in boeken en publikatierechten tussen Frankrijk en de Bondsrepubliek Duitsland, die een aanzienlijke economische waarde vertegenwoordigen ;

4. Overwegende dat dus moet worden onderzocht of de overeenkomsten ertoe strekken of ten gevolge hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt op merkbare wijze wordt beperkt of vervalst ;

5. Overwegende dat behalve methoden voor taalonderwijs, Hachette hoofdzakelijk werken in de Franse taal uitgeeft (werken die gedeeltelijk in het Frans zijn gesteld, zoals tweetalige woordenboeken, daaronder begrepen) ; dat Langenscheidt behalve methoden voor taalonderwijs, hoofdzakelijk schoolboeken in de Duitse taal uitgeeft en woordenboeken (met name tweetalige) ; dat de markt voor uitgaven in de Franse taal en die voor uitgaven in de Duitse taal twee verschillende markten zijn, die betrekking hebben op produkten die normaal niet substitueerbaar zijn en naar hun aard bestemd zijn voor twee onderscheiden groepen gebruikers, met name Franstalige en Duitstalige lezers ;

6. Overwegende dat de moedermaatschappijen van de gemeenschappelijke dochteronderneming geen rechtstreekse of potentiële concurrenten zijn, behalve wat de methoden voor taalonderwijs en de vertaalwoordenboeken Frans-Duits betreft ; dat derhalve uit de samenwerking tussen de moedermaatschappijen binnen de gemeenschappelijke dochteronderneming rechtstreeks of indirect voortvloeiende mededingingsbeperkingen niet verder kunnen gaan dan betreffende deze beide produkten ;

7. Overwegende dat elk der vennoten 50 % van het kapitaal van de gemeenschappelijke dochter controleert en dat uit de statuten van laatstgenoemde blijkt dat alle belangrijke besluiten betreffende haar activiteiten moeten worden genomen met instemming van de vennotenvergadering ; dat daarvoor overleg tussen de twee ondernemingen binnen de gemeenschappelijke dochtermaatschappij noodzakelijk is ;

8. Overwegende dat de werking van de gemeenschappelijke dochteronderneming het uitgeven op de Duitstalige markt van speciaal voor deze markt aangepaste onderwijsmethoden voor het Frans omvat ; dat deze aanpassingen tot stand komen door de samenwerking van Langenscheidt en Hachette ; das Hachette het recht opgeeft voor eigen rekening FLET-werken op de Duitstalige markt te publiceren ; dat Langenscheidt zich ook verbindt, bepaalde werken voor het onderwijs van het Frans niet meer voor eigen rekening te publiceren ; dat Hachette en Langenscheidt de

mogelijkheid om de betrokken titels onafhankelijk te publiceren terugvinden ingeval L-H een vast aanbod tot publikatie is gedaan en deze firma binnen een termijn van twaalf maanden niet heeft geaccepteerd, maar dat deze clausule, die bedoeld is voor een uitzonderlijk geval, de betrokken beperking niet kan opheffen ; dat vóór het sluiten van de overeenkomst Langenscheidt onafhankelijk onderwijsmethoden voor het Frans op de Duitse markt bracht en dat Hachette te allen tijde een dergelijke uitgave op deze markt kon brengen ; dat de overeenkomst derhalve de mededinging beperkt door, behalve in bovengenoemd uitzonderlijk geval, de mogelijkheid voor Langenscheidt en Hachette uit te sluiten om onafhankelijk twee volledige uitgaven van onderwijsmethoden voor het Frans op de Duitse markt te brengen ;

9. Overwegende dat de werking van de gemeenschappelijke dochteronderneming eveneens de distributie op de Duitse markt van onderwijsmethoden voor het Frans, met name de FLET-methoden van Hachette, omvat ; dat de verkoopprijzen voor deze methoden door L-H worden vastgesteld, d.w.z. in gemeenschappelijk overleg tussen Hachette en Langenscheidt, en dat de distributie van de door L-H op de Duitse markt verkochte produkten door Langenscheidt wordt verzorgd ; dat de onderwijsmethoden voor het Frans van Hachette en Langenscheidt, die vóór de overeenkomst via twee zelfstandige netten werden afgezet, thans door een zelfde net worden verkocht ; dat de mededinging derhalve eveneens op het distributieniveau wordt beperkt ;

10. Overwegende dat de bepalingen van de aangemelde overeenkomsten met betrekking tot de activiteiten van de gemeenschappelijke dochteronderneming derhalve ten gevolge hebben, dat de mededinging tussen de twee moedervennootschappen op de betrokken markt wordt beperkt ; dat deze beperkingen van de concurrentie merkbare gevolgen in het leven roepen gezien de betekenis der twee moedervennootschappen en gezien het feit dat de aandelen welke zij in de betrokken markt bezitten weliswaar beperkt zijn, maar niet kunnen worden verwaarloosd ;

11. Overwegende dat de oprichting van de gemeenschappelijke dochteronderneming een mededingingsbeperking kan vormen op het gebied, dat ermee nauw verbonden is, n.l. de tweetalige Frans-Duitse woordenboeken en waarop de moederondernemingen hun samenwerking kunnen uitbreiden ; dat dit risico echter beperkt is, aangezien Langenscheidt en Hachette dergelijke woordenboeken reeds onafhankelijk van elkaar uitgeven en op dit ogenblik niet geïnteresseerd lijken te zijn om deze activiteiten samen te voegen ; dat Hachette trouwens na de oprichting van de gemeenschappelijke dochteronderneming onafhankelijk van Langenscheidt een nieuw Frans-Duits woordenboek heeft uitgegeven ;

12. Overwegende dat de aangemelde overeenkomsten eveneens in een uitwisseling van inlichtingen op het gebied van het individuele onderwijs van Frans tussen Hachette en Langenscheidt voorzien ; dat, voorzover deze wederzijdse informatie betrekking heeft op het domein van de activiteiten van L-H, zij deel uitmaakt van de normale samenwerking tussen de twee moederondernemingen in de schoot van de gemeenschappelijke dochteronderneming ; dat bovendien voorzien is dat de twee ondernemingen hun samenwerking op dit gebied zullen kunnen uitbreiden ; dat Hachette met name een optie heeft om de aanpassing van de door Langenscheidt op dit gebied uitgegeven titels op internationale basis te bestuderen en dat, wanneer Hachette op dit gebied titels wil laten verschijnen, die overeenstemmen met de bestaande of in voorbereiding zijnde titels van Langenscheidt, deze titels, indien mogelijk, onder de naam van L-H moeten worden uitgegeven ; dat het hier gaat om intentieverklaringen zonder dwingend karakter, die later alleen, door middel van overeenkomsten tussen Hachette en Langenscheidt, zouden kunnen worden verwezenlijkt ; dat deze bepalingen, bijgevolg, in dit stadium geen bijkomende mededingingsbeperkingen vormen ;

B. Toepassing van artikel 85, lid 3

13. Overwegende dat volgens artikel 85, lid 3, het bepaalde in artikel 85, lid 1, buiten toepassing kan worden verklaard voor elke overeenkomst tussen ondernemingen die bijdraagt tot verbetering van de produktie of van de verdeling der produkten of tot bevordering van de technische of economische vooruitgang, mits een billijk aandeel in de daaruit voortvloeiende voordelen de gebruikers ten goede komt, en zonder nochtans aan de betrokken ondernemingen :

a) beperkingen op te leggen welke voor het bereiken van deze doelstellingen niet onmisbaar zijn ;

b) de mogelijkheid te geven, voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen ;

14. Overwegende dat de aangemelde overeenkomsten een verbetering van de produktie en de verdeling der onderwijsmethoden voor het Frans in de Bondsrepubliek Duitsland mogelijk maken, waardoor wordt bijgedragen tot de ontwikkeling van de talenkennis binnen de gemeenschappelijke markt ; dat Hachette, toen de onderwijsmethoden voor het Frans van deze firma door Saarbach in de Bondsrepubliek Duitsland werden verspreid, een aandeel in de betrokken markt bezat van ongeveer ... % ; dat Hachette trouwens een marktaandeel van minder dan ... % heeft in alle andere landen van de gemeenschappelijke markt waar onderwijsmethoden voor het Frans bestaan die worden gepubliceerd door in die landen gevestigde uitgevers (zie punt I C — De economische situatie) ; dat de genoemde methoden van Hachette met de oprichting van L-H kunnen worden verspreid door het commerciële net van Langenscheidt, hetgeen een sterkere penetratie van de Duitse markt mogelijk moet maken ; dat vooral de samenwerking tussen Hachette en Langenscheidt de uitgave zal mogelijk maken van werken die specifiek zijn afgestemd op de vraag van de Duitse gebruikers, met name door aanpassingen van de internationale methoden die door Hachette zijn uitgewerkt ;

15. Overwegende dat de gebruikers een billijk aandeel in deze voordelen ontvangen omdat zij zich, bij het verkoopnet van Langenscheidt, dat goed georganiseerd is en aan hun eisen beantwoordt, gemakkelijker de methoden kunnen verschaffen die door Hachette worden uitgegeven, die, harerzijds, over een grote capaciteit en technische ervaring op dit gebied beschikt ; dat dit hun een ruimere keuzemogelijkheid verschaft, omdat de beide uitgevers samen beter kunnen beantwoorden aan de specifieke eisen van de Duitse gebruikers en dezen methoden ter beschikking kunnen stellen die speciaal aan hun markt zijn aangepast ;

16. Overwegende dat de Commissie zich, al erkent zij de positieve gevolgen die de aangemelde overeenkomsten in het leven kunnen roepen, ervan moet vergewissen dat in deze overeenkomsten geen beperkingen staan die niet onmisbaar zijn om de beoogde doelstellingen te bereiken en de betrokken ondernemingen niet de mogelijkheid geven de mededinging voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten uit te schakelen ;

17. Overwegende dat de oprichting van de gemeenschappelijke dochtermaatschappij L-H Hachette laat profiteren van de introductie die Langenscheidt haar op de Duitse markt geeft ; dat voor een produkt als de methoden voor het talenonderwijs die met name voor scholen bestemd zijn, n.l. een bijzondere verkoopbevordering moet plaatsvinden bij de potentiële gebruikers ; dat de oprichting door Hachette van een onafhankelijk distributienet dat aan zijn doel beantwoordt voor de verspreiding van zijn onderwijsmethoden voor het Frans op de Duitstalige markt enerzijds, in het licht van de ervaring welke door haar filiaal Saarbach is opgedaan, onvoldoende is gebleken, vooral wegens de beperkte vraag naar produkten van de Franstalige uitgeverij op deze markt ; dat dit beperkte karakter van de vraag anderzijds voor Langenscheidt niet de grote investeringen zou rechtvaardigen die nodig zouden zijn om oorspronkelijke onderwijsmethoden uit te werken ; dat de uitgave en publikatie van geheel oorspronkelijke werken en van werken die meer of minder zijn aangepast aan de behoeften van de Duitse markt een belangrijk deel uitmaken van de werkzaamheden van L-H (ongeveer 30 % van haar omzet) ; dat deze werkzaamheden een nauwe samenwerking tussen Langenscheidt en Hachette noodzakelijk maken, hetgeen tot de oprichting van een gemeenschappelijke dochtermaatschappij heeft geleid ;

18. Overwegende dat het arbeidsterrein van de gemeenschappelijke dochtermaatschappij strikt beperkt is tot de methoden voor het onderwijs van de Franse taal en tot de Duitstalige markt ; dat Langenscheidt en Hachette buiten dit gebied hun uitgaven, en met name taalcursussen, onafhankelijk blijven publiceren en in de handel brengen ; dat L-H zelfs op het genoemde terrein slechts enkele titels van Langenscheidt en Hachette publiceert en voor het overige slechts een rol speelt als verkoper van de titels uit de FLET-catalogus van Hachette op de Duitstalige markt ; dat deze produkten trouwens op deze markt door andere ondernemingen kunnen worden geïmporteerd, via andere kanalen in de handel kunnen worden gebracht en in concurrentie staan met de produkten van Langenscheidt en de produkten van L-H op de Duitstalige markt ;

19. Overwegende dat de eentalige Franse woordenboeken deel uitmaken van het werkgebied van de gemeenschappelijke dochteronderneming ; dat echter werd gepreciseerd dat in dit opzicht met name bedoeld zijn de eentalige woordenboeken die speciaal voor het aanvullen van de onderwijsmethoden van het Frans werden ontworpen ; dat het opnemen van deze woordenboeken in het pakket van activiteiten van de gemeenschappelijke dochteronderneming derhalve onmisbaar is om het beoogde doel te bereiken ;

20. Overwegende dat de oprichting van de gemeenschappelijke dochtermaatschappij niet van onomkeerbare aard is ; dat de overeenkomsten n.l. inhouden dat zij van kracht zullen blijven zolang Hachette en Langenscheidt (ten aanzien van de „algemene overeenkomst"), Hachette (ten aanzien van de „commerciële overeenkomst") en Langenscheidt (ten aanzien van de „dienstenovereenkomst") 50 % van de aandelen in L-H blijven bezitten ; dat voorts is aangegeven dat de geprojecteerde looptijd van de overeenkomsten op 31 december 1984 zou eindigen ;

21. Overwegende dat de aangemelde overeenkomsten de betrokken ondernemingen dus geen beperkingen opleggen welke niet onmisbaar zijn om de beoogde doelstellingen te verwezenlijken ;

22. Overwegende dat de aangemelde overeenkomsten de ondernemingen niet de mogelijkheid geven om voor een wezenlijk deel van de betrokken produkten de mededinging uit te schakelen ; dat de methoden voor het onderwijs van het Frans welke in Frankrijk door Hachette worden gepubliceerd bovendien vrijelijk door derden in de Bondsrepubliek Duitsland kunnen worden geïmporteerd en dat door L-H gepubliceerde werken door Franse importeurs kunnen worden verkregen ;

23. Overwegende dat er bijna twintig ondernemingen zijn die methoden voor talenonderwijs in de Bondsrepubliek Duitsland uitgeven, waaronder er een vijftiental methoden voor het onderwijs van het Frans publiceert ; dat de aandelen van Hachette en Langenscheidt in de betrokken markt vóór het sluiten van de betrokken overeenkomsten gering waren ; dat het marktaandeel van L-H beduidend lager is gebleven dan dat van de belangrijkste ondernemingen op deze markt waar de andere ondernemingen marktaandelen bezitten van dezelfde orde van grootte als dat van L-H ; dat de oprichting van L-H de mededinging voor een aanzienlijk gedeelte van de betrokken produkten dus niet dreigt uit te schakelen, maar deze veeleer lijkt te stimuleren, door twee weinig competitieve ondernemingen op dit gebied te vervangen door een nieuwe onderneming, die beter opgewassen is tegen de eisen van de markt ;

24. Overwegende dat dus aan alle voorwaarden voor toepassing van artikel 85, lid 3, is voldaan;

C. Artikelen 6 en 8 van Verordening nr. 17

25. Overwegende dat de Commissie volgens artikel 6 van Verordening nr. 17, wanneer zij een beschikking geeft tot toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag, de datum vaststelt met ingang waarvan die beschikking in werking treedt; dat deze datum niet vroeger kan zijn dan die van de aanmelding;

26. Overwegende dat de beschikking tot toepassing van artikel 85, lid 3, van het Verdrag, volgens artikel 8 van Verordening nr. 17 voor een bepaalde termijn wordt gegeven en voorwaarden en verplichtingen kan inhouden;

27. Overwegende dat de betrokken overeenkomsten op 6 november 1979 bij de Commissie zijn aangemeld, dat zij op 1 januari 1978 in werking zijn getreden en dat de geprojecteerde looptijd ervan op 31 december 1984 afloopt;

28. Overwegende dat de Commissie opnieuw zal moeten onderzoeken of de handhaving van de vrijstelling gewenst is, wanneer de werkzaamheden van de gemeenschappelijke dochtermaatschappij zich voldoende zullen hebben ontwikkeld; dat dit onderzoek het best kan plaatsvinden aan het einde van de looptijd van de overeenkomsten die door partijen is geprojecteerd; dat het dus gewenst is de vrijstelling te verlenen voor het tijdvak van 6 november 1979 tot en met 31 december 1984;

29. Overwegende dat aan partijen, ten einde de Commissie in staat te stellen zich ervan te vergewissen dat aan de voorwaarden voor toepassing van artikel 85, lid 3, gedurende de vrijstellingsperiode blijft worden voldaan, de verplichting moet worden opgelegd de Commissie in kennis te stellen van iedere wijziging in de aangemelde overeenkomsten (met inbegrip van de bijlagen), van het sluiten van eventuele nieuwe overeenkomsten tussen hen en van iedere uitbreiding van hun samenwerking op het gebied van onderwijsmethoden van het Frans als vreemde taal alsmede op het gebied van tweetalige Frans-Duitse woordenboeken.

HEEFT DE VOLGENDE BESCHIKKING GEGEVEN:

Artikel 1

Overeenkomstig artikel 85, lid 3, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap wordt het bepaalde in artikel 85, lid 1, voor het tijdvak van 6 november 1979 tot en met 31 december 1984 buiten toepassing verklaard voor de op 31 maart 1977 gesloten overeenkomsten tussen Hachette SA, Langenscheidt KG en Langenscheidt-Hachette GmbH betreffende de uitgave en verspreiding van methoden voor het onderwijs van de Franse taal op de Duitstalige markt.

Artikel 2

Degenen tot wie deze beschikking is gericht moeten de Commissie onverwijld op de hoogte stellen van iedere wijziging en van iedere aanvulling in de aangemelde overeenkomsten, met inbegrip van de bijlagen, van het sluiten van eventuele nieuwe overeenkomsten tussen hen en van iedere uitbreiding van hun samenwerking op het gebied van onderwijsmethoden van het Frans als vreemde taal alsmede op het gebied van tweetalige Frans-Duitse woordenboeken.

Artikel 3

Deze beschikking is gericht tot de volgende ondernemingen:

— Librairie Hachette SA. 79, bd St. Germain, F-75006 Paris;

— Langenscheidt KG, Crellestraße 29-30, D-1000 Berlin 62;

— Langenscheidt-Hachette GmbH, Neusser Straße 3, D-8000 München.

Gedaan te Brussel, 17 november 1981.

Voor de Commissie

Frans ANDRIESSEN

Lid van de Commissie